

การก้าวข้ามสู่สุนทรียะ แห่งตัวตนของคนพิการ

The Transcendence to Aesthetic of Disable Selves

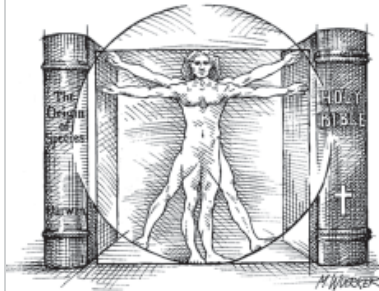
จิตติมา เจือไทย
Jittima Juathai

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ชวนให้ผู้อ่านได้หันมา
ขบคิดว่า แท้ที่จริงแล้วการรับรู้คุณค่าและความหมายที่เรา
มีต่อคนพิการ เป็นเพียงผลผลิตของอำนาจซึ่งมีรากเหง้าอยู่ที่
การครอบงำเป็นสำคัญ ในแง่นี้ การสร้างสังคมที่มีคุณค่าและ
คำนึงถึงความหลากหลายในตัวตนของมนุษย์ เพื่อเอื้อให้
คนพิการเกิดสุนทรียะในการดำรงอยู่ที่เท่าเทียมกับผู้อื่น จึง
ไม่อาจเกิดขึ้นด้วยการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างแต่เพียง
ประการเดียว แต่ควรเกิดขึ้นร่วมกับการเปลี่ยนแปลงในวิธีคิด
และความสัมพันธ์ภายในตัวของตัวเราต่อสรรพสิ่งรอบกาย
เสียใหม่นั้นเอง

Abstract

This article concerns perceptions of disabled people. It asks whether our attitudes and opinions toward this segment of the population are actually the products of relationships based mainly on domination. Next it consider whether facilitating equal rights for disabled people will happen only with structural changes in society. It also poses the question of whether changes in attitudes toward disabled people depend on changes in ways of thinking and the relationship between our inner-self and our surroundings.

ที่มา : www.oknation.net

หากการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างความรู้ ประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากการทำปริญญานิพนธ์ภายใต้วิธีวิทยาของการศึกษาอัตชีวประวัติ (Autobiography) ภายใต้กระบวนการทัศน์สร้างสรรค์สังคม (Social Constructivism) จึงกลายเป็นกระบวนการสร้างความรู้ที่ทำให้ผู้เขียน มองเห็นกลไกอันละเอียดอ่อนของอำนาจที่เข้ามากระทำต่อเรือนร่างของมนุษย์ มองเห็นการเผชิญหน้ากับอำนาจ เพื่อเปลี่ยนสถานะจากผู้ถูกระทำมาสู่การเป็นผู้กระทำการจัดการกับตนเอง และมองเห็นมิตรภาพของมนุษย์ในการสร้างความเสมอภาคแห่งความเป็นคนให้เกิดขึ้นกับเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเองอย่างเท่าเทียม เพราะตลอดระยะเวลาเกือบสามปีของการทำปริญญานิพนธ์ แม้ว่าการอ่านตำราและความรู้ในเชิงทฤษฎี จะช่วยเปิดโลกทัศน์ให้ผู้เขียน “รู้เท่าทัน” ต่อความเป็นไปของอำนาจ แต่การรับรู้ดังกล่าวก็ไม่อาจทำให้ตนเล็งสัมผัสถึงความรุนแรงของอำนาจได้มากเท่ากับการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในประวัติศาสตร์แห่งชีวิตของผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์แต่ละคน

ซึ่งแม้ว่าผู้เขียนจะต้องเดินทางไปในที่ต่างๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ได้พบปะพูดคุยกับผู้คนมากมาย ทั้งผู้พิการ ผู้คนที่เป็นญาติมิตรกับผู้พิการ และผู้คนทั่วไป แต่จำนวนผู้คนที่พบปะพูดคุย ก็ไม่อาจทำให้ผู้เขียนเข้าถึงตัวตนตามความปรารถนาของผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์แต่ละคนได้ลึกซึ้งเท่ากับ การที่วิธีวิทยาที่เลือกใช้ได้เปิดพื้นที่ให้ผู้เขียนเข้าไปสนทนาพูดคุยกับผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ในฐานะของเพื่อนที่พร้อมจะร่วมแบ่งปันอารมณ์และความรู้สึกกับเขา ขณะเดียวกันผู้เขียนก็อยู่ในฐานะของบุคคลที่ต้องตีความประวัติชีวิตของเขาออกมาโดยไม่จำเป็นต้องสนใจว่าสิ่งที่เขาเล่าจะเป็นความจริงหรือไม่ เพราะฐานคติของวิธีวิทยาภายใต้กระบวนการทัศน์ดังกล่าวไม่เชื่อว่าตัวตนของมนุษย์ดำรงอยู่เพื่อรอคอยการค้นพบ แต่ตัวตนก่อรูปขึ้นจากการเขียนหรือเล่าประสบการณ์ชีวิตของตนเอง โดยผู้เล่าสามารถเลือกสรรเรื่องราวที่จะนำมาเล่าจากความทรงจำ หรือจากภาพที่มองเห็นตนเองในอดีตได้อย่างอิสระ การมีอิสระของผู้เล่าในการเลือกที่จะเล่าเรื่องใดเพื่อแสดงตัวตนของตนเองออกมา จึงทำให้ผู้เล่ากลายเป็นประธานในการสร้างตัวตนของตนเองขึ้นมาเพื่อให้คนอื่นรับรู้ (Aldridge, 1993 ; citing Roberts, 2002 : 76-77)

เปิดประเด็นสู่การขบคิด

“... คนมีกายภาพเหนือสัตว์ชั้นสูงอื่น คนอยู่ในท่าตรงดิ่งตั้งฉากกับพื้นระนาบ ทำนี้ช่วยให้มือและแขนเคลื่อนไหวได้สะดวกในการหาและหยิบฉวย ... คนมีการรับรู้ทางตาเป็นข้อเด่นและมีประโยชน์มาก... คนมีนิ้วที่เคลื่อนไหวได้คล่อง มีนิ้วหัวแม่มือช่วยในการหยิบฉวยเป็นอย่างดี ดีกว่าแขนหรือขาหน้าของสัตว์หลายชนิด เช่น สุนัข เป็นต้น นอกจากนั้น คนมีสมองและศีรษะใหญ่กว่าและมีระบบประสาทเป็นโครงสร้างดีกว่า สลับซับซ้อนกว่าระบบของสัตว์ คนมีทั้งกะโหลกศีรษะโดยเฉลี่ย มีความจุมากกว่าของลิงจำพวกที่คล้ายคนขนาดใหญ่ที่สุด และยังมีส่วนสำคัญที่สุด คือ สมองส่วนหน้าและสมองส่วนกลาง อันมีสมรรถภาพมากกว่าด้วย สมองส่วนนี้เป็นที่ตั้งของกระบวนการทางจิต ซึ่งช่วยให้มนุษย์มีพฤติกรรมหลายแบบละเอียดอ่อนกว่าสัตว์ทั้งหลาย ...” (คนในประสบการณ์เชิงปรนัย ; อ้างใน เสรี พงศ์พิศและคณะ, 2524 : 119-120)

เป็นเวลานานแสนนานมาแล้ว ที่มนุษย์พยายามจะยกย่องเผ่าพันธุ์ของตนเองให้ขึ้นมาเป็นใหญ่เหนือสรรพสิ่งทั้งปวง ด้วยการสร้างความจริงที่ทำให้มนุษย์เชื่อว่า “ความสมบูรณ์แบบของร่างกาย” คือ พื้นฐานสำคัญที่ทำให้ “คน” มีคุณลักษณะที่โดดเด่นเหนือธรรมชาติอื่นๆ และมนุษย์ก็ใช้ “มาตรฐาน” ดังกล่าว เป็นส่วนสำคัญในการสร้างคุณค่าและความหมายให้กับมนุษย์ด้วยกันเองเรื่อยมา โดยไม่มีใครเคยคิดที่จะใส่ใจว่าความเชื่อแบบนี้เองที่เป็นตัวการสำคัญซึ่งทำให้ความหลากหลายและลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันของมนุษย์แต่ละคนต้องกลายเป็น “ความผิดปกติ” ของสังคม แต่หากเพียงมนุษย์จะได้หันกลับมาทบทวนและตั้งคำถามต่อการยอมรับในความเป็นมนุษย์ของตนเอง เราอาจจะเริ่มเปลี่ยนความคิดและเริ่มมองเห็นว่าการที่เรารับรู้และมีความเชื่อต่อความเป็นมนุษย์ของตัวเองในลักษณะเช่นนี้ นั้นอาจเป็นเพราะความรู้ได้สร้างคำอธิบายต่อสรรพสิ่ง จนเข้ามากำกับความคิดของตัวเราให้เป็นไปตามทิศทางที่ความรู้ต้องการใช้หรือไม่? และหากเป็นเช่นนั้นความรู้จึงอาจไม่ใช่สิ่งที่บริสุทธิ์และดำรงอยู่โดยปราศจากเงื่อนไข แต่ความรู้ อาจเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยมีเจตจำนงที่อยู่เบื้องหลังใช้หรือไม่?

ในแง่นี้ มนุษย์จึงไม่ควรไว้วางใจหรือเพิกเฉยต่อความรู้ และปล่อยให้ความรู้เข้ามาใช้อำนาจในการกำหนดความคิดของเรา จนอาจทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเองขึ้นมาในสังคม ดังนั้น การที่ความรู้ได้สร้างคำอธิบายเพื่อจำแนกให้เห็นว่า “มนุษย์” มีความแตกต่างจาก “พืชหรือสัตว์” เป็นเพราะมนุษย์มี “ลักษณะทางกายภาพ” ที่โดดเด่นกว่า มนุษย์จึงมี “ความสามารถ” ในการควบคุมความเป็นไปของสรรพสิ่งได้เหนือกว่าธรรมชาติอื่นๆ เช่น สามารถประดิษฐ์เครื่องมือ สร้างเครื่องจักรกล สร้างที่อยู่อาศัย และสามารถสร้างภาษาเพื่อสื่อความเข้าใจ อันเป็นคุณลักษณะที่ทำให้มนุษย์เชื่อมั่นว่า เหล่านี้คือ ความสามารถที่ทำให้ตนเองแตกต่างจากสัตว์อื่นอย่างสิ้นเชิง ตามนัยนี้ ความรู้จึงอาจเป็นสิ่งที่เข้ามาบงการความคิดและทำให้มนุษย์เชื่อว่า “ความสมบูรณ์แบบของร่างกาย” คือ องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้มนุษย์เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เพราะความสมบูรณ์แบบของร่างกายเป็นพื้นฐานสำคัญที่บ่งบอกถึงศักยภาพของมนุษย์ในการบรรลุความสำเร็จของการดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นปกติสุข แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อ “ความสมบูรณ์แบบของร่างกาย” เป็นสิ่งที่ไม่สามารถกำหนดให้เกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกคนได้ รวมถึง “ความพิการ” ก็เป็นสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้กับคนทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็น ทารก เด็ก วัยรุ่น ผู้ใหญ่ คนชรา เพศหญิง เพศชาย เพศอื่นๆ หรือคนเชื้อชาติใด สัญชาติใด ศาสนาใด ไม่เว้นแม้กระทั่งสัตว์ เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงเป็นการสมควรแล้วหรือที่ “ความรู้” จะสร้างนิยามความหมายของคำว่า “มนุษย์ที่ปกติ” ให้มีขอบเขตอยู่ภายใต้ลักษณะทางกายภาพของร่างกายที่มีมาตรฐานเพียงหนึ่งเดียวเท่านั้น?

มนุษย์ อำนาจ และความเป็นอื่น

หากเราเชื่อว่าเป้าหมายในชีวิตมนุษย์เมื่อเกิดมาบนโลกใบนี้ หมายถึง การถูกเลี้ยงดูให้เติบโตขึ้นมาด้วยความรัก จากนั้นก็เข้าสู่สถานศึกษาเพื่อสถาปนาให้กลายเป็นผู้รู้ในด้านต่างๆ เข้าสู่วัยทำงาน สร้างเนื้อสร้างตัว สร้างครอบครัว และสร้างความมั่นคงในวัยชราเพื่อเป็นหลักประกันก่อนถึงวาระสุดท้ายในชีวิต

แต่จะมีใครรู้บ้างว่าทันทีที่มีมนุษย์คนหนึ่งต้องสวมใส่ภาพลักษณ์ที่สังคมยึดเยียดให้เพียงเพราะเหตุผลที่มีร่างกายไม่เป็นไปตามมาตรฐาน เขาก็กลับไม่มีทางเลือกเช่นนี้เหมือนมนุษย์คนอื่นในสังคม!!! สิ่งที่ถูกกล่าวถึงในข้างต้น มิได้เป็นเพียงถ้อยแถลงที่เสกสรรขึ้นตามจินตนาการโดยไร้ที่มาหากแต่เป็นถ้อยคำที่ถ่ายทอดจากประสบการณ์ของผู้เขียนเมื่อได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในประวัติศาสตร์แห่งชีวิตของผู้พิการแต่ละคน ซึ่งแม้ว่าความรู้สึกเจ็บปวดที่ผู้เขียนสัมผัสถึง อาจเทียบไม่ได้กับความทุกข์ทรมานที่เจ้าของประสบการณ์แต่ละคนได้รับ แต่การได้เข้าไปใช้ชีวิตอยู่ในสนามวิจัยก็ถือได้ว่าเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่าและมากมายเพียงพอ ที่จะบอกเล่าให้สังคมได้รับรู้ถึงความรุนแรงของอำนาจที่เข้าไปกระทำต่อตัวตน และเข้าไปละเมิดต่อความเป็นมนุษย์ของผู้พิการได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น แม้ว่าสังคมจะสร้างมายาคติให้ดูเหมือนว่า ผู้พิการได้รับสิทธิและความเสมอภาคที่ไม่แตกต่างกับคนทั่วไป แต่ภายใต้มายาคติดังกล่าว สังคมก็กลับยังคงสร้าง “ภาพลักษณ์” ให้คนพิการมีความหมายที่จำกัดขอบเขตอยู่เพียงแค่ว่า คนที่มีร่างกายไม่สมประกอบ คนที่มีความผิดปกติทางสติปัญญาหรือทางจิตใจ หรือคนที่หย่อนสมรรถภาพอันเป็นผลต่อเนื่องมาจากความบกพร่องที่ทำให้การใช้ชีวิตผิดปกติไปจากธรรมชาติของคนทั่วไป (พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ, 2534 : 1 ; องค์การอนามัยโลก. อ้างใน คณะกรรมการการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนและสถาบันพระปกเกล้า, 2546 : 49) รวมถึงภาพลักษณ์ที่คนในสังคมคุ้นชินตาอยู่เสมอ เมื่อนึกถึงผู้พิการก็มีอยู่เพียงไม่กี่ภาพ เช่น ภาพคนตาบอดขายล็อตเตอรี่หรือเล่นดนตรีอยู่ข้างถนน ภาพคนแขนขาด้วนนั่งขอทานอยู่ตามสะพานลอย ภาพคนเป็นอัมพาตต้องให้ผู้อื่นมาคอยดูแล หรือภาพคนนั่งรถเข็นไปตามสถานที่ต่างๆ ด้วยความลำบาก ภาพเหล่านี้จึงกลายเป็นสิ่งที่ตอกย้ำและสร้างความจริงเพื่อทำให้คนในสังคมเชื่อว่า “ความพิการ” คือสิ่ง “ที่ไร้คุณค่า” และท้ายที่สุดความจริงที่ถูกสร้างขึ้นก็เบียดขับให้คนพิการกลายเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาของสังคม

ด้วยมุมมองดังกล่าวผู้เขียนจึงเชื่อว่า การกลายเป็นสิ่งไม่พึงปรารถนาของคนพิการได้ถูกทำให้มีนัยสำคัญ เพราะเรื่องดังกล่าวถูกสื่อความหมายด้วยการสร้าง

ภาพลักษณ์ เพื่อให้ผู้คนในสังคมรับรู้ “ความน่าเวทนาสงสาร” หรือ “การไร้ความสามารถ” ของคนพิการเสมือนว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เพราะทำให้มนุษย์เห็นว่า ความหมายของคนพิการไม่ได้เกิดขึ้นจากการปิดบังอำพรางสิ่งใดทั้งสิ้น แต่ความหมายดังกล่าวถูกทำให้ปรากฏขึ้นต่อหน้าเราอย่างเปิดเผย จนทำให้เราค้นเคยและหลงคิดไปเองว่า สิ่งที่เรายึดถืออยู่นั้นเป็นไปตามธรรมชาติหรือเป็นไปตามสามัญสำนึก ดังนั้น หากมนุษย์ต้องการจะมองเห็นที่มาที่ไปของการสร้างความหมายให้กับคนพิการ สิ่งสำคัญก็คือ เราต้องย้อนกลับไปตั้งคำถามว่า เราควรจะมองความหมายของคนพิการด้วยมุมมองเชิงทฤษฎีเช่นใด? จึงจะทำให้เราสามารถมองเห็นความหมายและคุณค่าของคนพิการในฐานะที่เป็นการประกอบสร้างทางสังคมได้อย่างชัดเจน เพราะหากเราเลือกใช้มุมมองเชิงทฤษฎีที่เกิดขึ้นจากการกำกับของความรู้ทางชีววิทยา หรือความรู้ทางการแพทย์ ซึ่งมีจุดเน้นอยู่ที่ความแตกต่างของร่างกาย (Physical Difference) มาเป็นกรอบความคิดในการมอง ก็ย่อมทำให้เรามองเห็นว่า ภาพลักษณ์ของคนพิการ คือ ผลผลิตที่เกิดขึ้นจากความบกพร่องของร่างกาย (Shakespeare, 1996 : 95) และหากเชื่อตามนี้เราก็ย่อมจะมองคนพิการด้วยการให้ความหมายในฐานะที่เขาเป็นกลุ่มคนที่มีร่างกายไม่สมบูรณ์และไม่สามารถทำงานได้

เช่นเดียวกัน หากเราเลือกใช้มุมมองเชิงทฤษฎีที่เกิดขึ้นจากการกำกับของความรู้ทางจิตวิทยาเข้ามาเป็นกรอบในการมอง ก็ย่อมทำให้เราคิดและกล่าวถึงความหมายของคนพิการ ในฐานะที่เป็นความแตกต่างของอัตลักษณ์ส่วนบุคคล (Personal Identity) ซึ่งถูกอธิบายภายใต้กรอบที่ทำให้มนุษย์รับรู้ลักษณะเฉพาะของปัจเจกบุคคลในฐานะที่เป็นคุณลักษณะทางบุคลิกภาพ (Personality) ที่พูดถึงความเหมือนกับความต่าง จนตีวงให้มนุษย์เชื่อว่าบุคลิกภาพก็คือ คุณลักษณะของกลุ่มทางสังคมนั่นเอง (Swain and Cameron, 1999 : 73) เมื่อเป็นเช่นนี้ความหมายของคนพิการจึงเกิดขึ้นจากการถูกนำไปเทียบเคียงกับคนทั่วไป แล้วนำมากำหนดเป็นภาพลักษณ์ของคนพิการโดยมีขั้นตอนที่สำคัญสามขั้นตอน ดังนี้ **หนึ่ง** การจัดประเภททางสังคม (Social Categorization) เป็นขั้นตอนที่ใช้กระบวนการเชิงเหตุผล ซึ่งเป็นผลผลิตในกิจกรรมของมนุษย์ที่เกิดขึ้นจากบริบท

ทางประวัติศาสตร์ที่มีความเฉพาะ เพื่อทำให้มนุษย์เกิดการตระหนักรู้เกี่ยวกับการดำรงอยู่ของคนสองประเภท คือ คนปกติกับคนพิการ การจัดประเภทในลักษณะเช่นนี้ จึงไม่ได้เกิดขึ้นจากความบกพร่องทางร่างกาย หากแต่เกิดขึ้นจากประวัติศาสตร์ทางสังคมของความพิการเป็นสำคัญ

สอง การหาคุณลักษณะทางสังคม (Social Identification) เป็นขั้นตอนที่สร้างคุณลักษณะให้กับประเภทของคนที่ถูกจัดแบ่งไว้ตามขั้นตอนแรก โดยมุ่งเน้นการสร้างคุณลักษณะในสายตาของเรา และสายตาของผู้อื่น จนทำให้สมาชิกในสังคมเชื่อว่า มนุษย์ได้ใช้ความรู้ อารมณ์ และคุณค่า ร่วมกันพิจารณาและตัดสินคุณลักษณะให้แก่บุคคลในแต่ละประเภทเป็นอย่างดีแล้ว และ**สาม** การเปรียบเทียบทางสังคม (Social Comparison) เป็นขั้นตอนที่สร้างความหมายให้กับคุณลักษณะในแต่ละประเภท โดยการนำความหมายที่สร้างขึ้นไปเทียบเคียงกับความหมายของอีกประเภท เพื่อตอกย้ำให้คนพิการตระหนักรู้ต่อตัวตนของตนเอง ในฐานะที่เป็นคนไร้คุณค่าอยู่เสมอเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับคนทั่วไป (Tajfel, 1981 ; Citing Swain and Cameron, 1999 : 73-74) ในแง่นี้ เราจึงถูกทำให้เชื่อว่า อัตลักษณ์ของแต่ละบุคคล เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการพิจารณาภายใต้ประสบการณ์ของเราและประสบการณ์ของผู้อื่นเป็นอย่างดีแล้ว และหากเคลื่อนความคิดไปสู่การมองความหมายในอีกแนวทางหนึ่ง ซึ่งมองว่าอัตลักษณ์เป็นผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการทางสังคม ก็ย่อมทำให้เราคิดและกล่าวถึงความหมายของคนพิการในฐานะที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับความบกพร่องและการจำแนกของสังคม ความหมายของคนพิการตามแนวทางนี้ จึงเป็นผลมาจากอุปสรรคซึ่งเกิดขึ้นจากการจัดกระทำของสภาพแวดล้อมและการกำหนดนโยบาย (Shakespeare, 1996 : 96) และหากเชื่อตามนี้ เราก็ย่อมเรียกร้องให้สังคมขจัดอุปสรรคของคนพิการ ด้วยการผนวกรวมคนพิการให้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายทางสังคม

มาถึงจุดนี้ ผู้เขียนจึงอยากชี้ชวนให้เราได้หันกลับมาตั้งคำถามต่อการมองความหมายของคนพิการเสียใหม่ คำถามที่ว่าก็คือ เมื่อ “มุมมองเชิงทฤษฎี” หรือ “ความรู้” มีอิทธิพลต่อความคิดในการสร้างความหมายและแนวทางการปฏิบัติของสังคมต่อผู้พิการ นั้นหมายความว่า หากเราสมาทานความรู้ชุดใด เราก็ย่อมใช้

ความรู้ชุดนั้น เข้าไปจัดกระทำและสร้างความหมายให้กับสิ่งต่างๆ ไปตามเจตจำนงของความรู้ใช้หรือไม่? ยิ่งไปกว่านั้น ความรู้ซึ่งถูกรวบรวมศูนย์อยู่ภายใต้กรอบทฤษฎีที่เรา รู้จัก มักเป็นความรู้ที่ถูกสถาปนาขึ้นจากความรู้ที่เป็นวิทยาศาสตร์ ซึ่งเชื่อในความเป็นหนึ่งเดียวของความจริง และเมื่อเราถูกทำให้เชื่อว่าความจริงมีอยู่เพียงชุดเดียว โอกาสที่เราจะเข้าไปลบความจริงที่ดำรงอยู่เกี่ยวกับคนพิการ จึงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ แต่หากถามว่าถ้ามนุษย์ทุกคนต้องดำเนินชีวิตไปตามเส้นทางที่สังคมกำหนดไว้ ปัญหาก็คือ สังคมได้สร้างปัจจัยพื้นฐานใดใดที่จะเอื้อให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตไปตามเส้นทางนั้นได้หรือไม่? เมื่อเป็นเช่นนี้ การที่ความรู้เข้ามากำหนดสร้างความหมายให้กับสรรพสิ่งแล้วบอกว่า ทุกคนต้องเดินไปในเส้นทางเดียวกัน จึงอาจไม่ใช่บรรทัดฐานเพียงประการเดียวที่มนุษย์ควรยึดถือ เพราะแม้ว่าสังคมในปัจจุบันจะพยายามสร้างรูปแบบการสงเคราะห์ให้ดีที่สุดเพียงใด หรือสร้างเทคโนโลยีเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพให้เจริญก้าวหน้าไปเพียงใด แต่หากว่าวันหนึ่งตัวเราเกิดต้องกลายเป็นคนพิการไปตลอดชีวิต ถามว่า เราพร้อมจะเต็มใจรับการสงเคราะห์ที่ดีเลิศ และการฟื้นฟูสมรรถภาพที่เจริญก้าวหน้าในฐานะของคนพิการมากน้อยแค่ไหน? หากจะต้องดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางความคิด ความเชื่อ และค่านิยมที่ผู้คนในสังคมยังคงยึดเยียดให้คนพิการต้องกลายเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาอยู่เช่นนั้น? ดังนั้น หากเราต้องการจะสร้างสังคมที่มีคุณค่าโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียม สิ่งสำคัญก็คือ เราไม่อาจปฏิเสธการมองย้อนกลับไปถึงรากเหง้าของความคิดในตัวเราเองได้ เพราะแม้ว่ามนุษย์จะใช้ความรู้เป็นเครื่องมือในการสร้างความหมายให้กับสรรพสิ่ง แต่ในขณะเดียวกัน มนุษย์ก็อาจไม่รู้ตัวว่า “ตนเอง” ก็กำลังถูกทำให้ตกอยู่ในสถานะของ “วัตถุ” ซึ่งถูกนิยามความหมายโดยความรู้ด้วยเช่นกัน ในแง่นี้ การปรับเปลี่ยนการกระทำที่สังคมมีต่อคนพิการ โดยไม่เข้าใจในความสัมพันธ์เชิงอำนาจ จึงมีนัยยะไม่แตกต่างกับการสืบทอดอำนาจเดิมในรูปแบบใหม่นั้นเอง

หนึ่งในเทคนิคสำคัญของอำนาจในการสร้างความหมายให้แก่มนุษย์ก็คือ เทคนิคที่เรียกว่า “ปฏิบัติการแบ่งประเภท” (Dividing Practice) สำหรับฟูโกต์ (Foucault) ปฏิบัติการแบ่งประเภท คือ วิธีทางของการจัดกระทำผ่านความรู้ที่เป็น

วิทยาศาสตร์กับความรู้ที่พยายามทำตัวเองให้เป็นวิทยาศาสตร์ (Pseudo-Science) แล้วร่วมกันทำงานจนสร้างให้เกิดปฏิบัติการของการแยกออก และการกีดกันให้ออกไปจากสังคม (Rabinow, 1984 ; Citing Tremain, 2002 : 35) ฟูโก้ยักตัวอย่างให้เห็นว่า การจัดการคนบ้าในสมัยใหม่ไม่แตกต่างอะไรกับการจัดการคนเป็นโรคเรื้อนในสมัยกลาง เพราะคนทั้งสองประเภทถูกจัดการโดยการใช้ความรู้แบ่งประเภทให้พวกเขากลายเป็นบุคคลที่ไม่พึงปรารถนา จากนั้นก็แยกพวกเขาให้ออกจากสังคมด้วยการจัดสถานที่ให้ไปอยู่อย่างโดดเดี่ยว เพื่อทำให้พวกเขาค่อยๆ หายไปจากสายตาของผู้คนในสังคม (Foucault, 1988 : 7) ในแง่นี้ ปฏิบัติการแบ่งประเภทจึงเป็นเทคนิคที่แยบยลของอำนาจในการสร้างความเป็นองค์ประจักษ์ให้แก่มนุษย์ เพราะทำให้ผู้ถูกกระทำไม่รู้ตัวว่าตนเองกำลังถูกทำให้ต่าง (Difference) จากความเหมือน (Similarity) ของคนส่วนใหญ่ในสังคม จนหลงคิดไปว่า อัตลักษณ์ที่ตนเองเชื่อมั่นและยึดถืออยู่นั้น เกิดขึ้นจากการใช้ความรู้เกี่ยวกับตัวเรา (Self Knowledge) จนทำให้เราตัดสินใจกำหนดสร้างความหมายของตัวเราขึ้นมาเอง

แม้ว่าอำนาจของความรู้จะปฏิบัติการจนสร้างความหมายและคุณค่าให้กับมนุษย์ได้สำเร็จ แต่หากไม่มีสิ่งใดเข้ามาสืบทอดเพื่อผลิตซ้ำให้วาทกรรมดำรงอยู่ในสังคมตลอดเวลาในที่สุดวาทกรรมที่ถูกสร้างขึ้นก็อาจเสื่อมคลายอำนาจในการอธิบายความเป็นไปของสังคม เมื่อเป็นเช่นนั้น ฟูโก้ยจึงแสดงให้เห็นเทคนิคอีกประการหนึ่งที่เรียกว่า “เทคนิคของความเป็นปกติ” (Technology of Normalization) เขากล่าวถึงเทคนิคดังกล่าวในฐานะที่เป็นส่วนประกอบของระบอบแห่งชีวอำนาจ (Regime of Biopower) ไว้ในงานเรื่อง The History of Sexuality Vol. 1 โดยอธิบายว่า เทคนิคของความเป็นปกติได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้าง (Creation) จัดประเภท (Classification) และควบคุม (Control) ความผิดปกติ (Anomaly) ให้แก่ร่างกายในทางสังคมของมนุษย์ เทคนิคนี้จึงมีหน้าที่ในการแยก (Isolate) สิ่งที่ถูกเรียกว่า “ผิดปกติ” ให้ออกจากสังคม โดยมีกลไกในการทำงานที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น ในบางเทคนิคของความเป็นปกติ เช่น การฟื้นฟูสมรรถภาพ การบำบัดทางจิต หรือการสารภาพบาป เป็นกลไกของอำนาจที่ทำให้ “ผู้เชี่ยวชาญ” หรือ “สถาบัน” กลายเป็นหัวใจสำคัญในการทำงานของอำนาจเพื่อเข้าไปครอบครองความเป็นใหญ่

ด้วยการใช้อำนาจของความรู้เข้าไปสร้างความตระหนักรู้ให้แก่มนุษย์ในการสร้างคุณค่าและความหมายของตนเอง แต่ในบางเทคนิค อย่างเช่น การทำกิจกรรมกลุ่มบำบัด การเข้าโปรแกรมฝึกฝนตนเอง หรือโปรแกรมการลดน้ำหนัก กลับเป็นกลไกของอำนาจที่ใช้ “กฎเกณฑ์กติกา” เป็นกลไกทางวินัย เพื่อทำให้มนุษย์เชื่อว่าคุณค่าและความหมายของตัวเราเป็นไปตามความปรารถนาของตัวเรา ที่เกิดขึ้นจากการตรวจตราตัวตน (Self Surveillance) และหาความจริงเกี่ยวกับตัวตนของตนเองด้วยตนเอง (Tremain, 2002 : 36 - 37)

ส่วนเทคนิคอีกประการหนึ่ง ที่ฟูโกเสนอเกี่ยวกับการสร้างความเป็นองค์ประฐานให้แก่มนุษย์ ก็คือ “เทคโนโลยีของการจัดระเบียบวินัย” (Technology of Disciplinary) เทคนิคดังกล่าวถูกสถาปนาผ่านโครงสร้างหรือสถาบัน ซึ่งทำหน้าที่เป็นเสมือนฟันเฟือง (Gear) ที่ทำให้ร่างกายของมนุษย์ว่านอนสอนง่าย (Docile) และลดการต่อต้านอำนาจลง (Fairclough, 1992 : 52) ดังนั้น วินัย (Discipline) จึงเป็นเสมือนเทคนิคของอำนาจที่สร้างภาพให้เห็นว่า การกำหนดคุณค่าและความหมายของมนุษย์ไม่ได้เกิดขึ้นจากการใช้อำนาจในการบีบบังคับหรือครอบงำ แต่ความหมายและคุณค่าของมนุษย์เกิดขึ้นจากการใช้อำนาจในเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นอำนาจที่อ้างอิงกับแบบแผนอันถูกต้อง เป็นธรรมชาติ เป็นไปตามกฎเกณฑ์ และเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนมีอยู่ในตัวเอง (Tremain, 2002 : 36) วินัยจึงเป็นการเมืองของรายละเอียดที่เกิดขึ้นในร่างกายมนุษย์ (Political Anatomy of Detail) ที่ถูกทำให้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตปกติในสังคม และกลายเป็นเป้าหมายในตัวเอง จนเข้ามากำหนดลักษณะความต่างของแต่ละบุคคล ซึ่งความต่างเหล่านี้ก็ถูกทำให้กลายเป็นพื้นฐานสำคัญของความเป็นปัจเจก (Individualization) และทำให้การจัดแบ่งสถานภาพทางสังคม (Social Status) ของปัจเจกเป็นไปอย่างชอบธรรม (Foucault, 1979 : 139)

อย่างไรก็ตาม หากสืบสาวย้อนกลับไปในประวัติศาสตร์จะเห็นว่า การยึดยึด “ความหมายและคุณค่าเชิงลบ” ให้กับคนพิการ มิใช่ปรากฏการณ์ที่เพิ่งถูกทำให้ออกตัวขึ้นในสังคมสมัยใหม่ หากแต่ถูกทำให้เผยตัวขึ้นนับตั้งแต่ที่มนุษย์ได้ก่อร่างสร้างสังคมของตนเองขึ้นมา การกระทำของสังคมต่อคนพิการซึ่งปรากฏในประวัติศาสตร์

ไม่ว่าจะเป็นการนำอาหารที่มีความพิการไปวางตากแดดไว้กลางแจ้งจนตายไปเองของชาวกรีก (Dutton, 1996 : 25) หรือการที่ชาวโรมันนำอาหารพิการไปโยนทิ้งแม่น้ำไทเบอร์ (Garland, 1995 : 41) รวมถึงการที่ชาวสปาร์ตันนำอาหารพิการไปโยนทิ้งภูเขาให้ตายทันที หรือนำไปปล่อยทิ้งไว้จนตายไปเอง (อริยา โกลลาญจน, 2515 : 60 - 61) การกระทำเหล่านี้แม้จะแลดูโหดร้ายป่าเถื่อนในความคิดของผู้คนปัจจุบัน แต่ภายใต้ยุคสมัย (episteme) ที่พื้นฐานทางความคิดของมนุษย์ได้ถูกรอบงำให้เชื่อว่า ความพิการเกิดขึ้นจากการที่บุคคลนั้นไปกระทำบาปอย่างชั่วร้ายต่อเทพเจ้า หรือถูกอธิบายว่า เป็นเพราะการบันดาลโทษของเทพเจ้า หากต้องการระงับโทษก็ต้องฆ่าทารกแล้วนำไปบรวงสรวงต่อพระองค์ (Stiker, 1999 : 4) มนุษย์ก็เคยถูกทำให้รับรู้ว่าเป็นการสาสมแล้วที่ทารกพิการจะถูกกระทำจากสังคมในฐานะที่ไม่ใช่มนุษย์ และมีสิทธิอันชอบธรรมเพียงประการเดียว คือ ความตาย (Depoy and Gilson, 2004 : 22)

เมื่อการให้ความหมายกลายเป็นสิ่งที่ทรงพลานุภาพ และกลายเป็นสิ่งที่สามารถขึ้นขึ้นชีวิตให้กับมนุษย์ได้อย่างชอบธรรม สิ่งที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์จึงมีนัยยะไม่แตกต่างกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ในแง่ของ “เจตจำนงแห่งอำนาจ” ซึ่งจงใจที่จะกระทำต่อความเป็นมนุษย์ของคนพิการ เพราะแม้ว่าสังคมสมัยใหม่อาจไม่ได้กระทำต่อคนพิการจนถึงขั้นนำไปฆ่าทิ้ง เหมือนดังเช่นร่องรอยที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ แต่การเบียดขับให้คนพิการต้อง “ไร้พื้นที่” ในสังคมก็กลับเป็นสิ่งที่บ่งบอกว่า “คุณค่าและความหมายเชิงลบ” ของคนพิการไม่เคยถูกทำให้แตกดับหรือหมดสิ้นไปจากสังคม และแม้ว่าจะมีการสร้างความหมายอื่นให้ขึ้นมาซ้อนทับกับความหมายเดิม แต่การสร้างควมหมายให้ความพิการกลายเป็นเรื่องของ “เวรกรรม” หรือเป็นสิ่งที่ “เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ” ก็กลับไม่เคยทำให้คนพิการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีที่เท่าเทียมกับคนทั่วไป เพราะภายใต้เจตจำนงแห่งความหมายที่ถูกสร้างขึ้น “ความไร้คุณค่า” ของคนพิการก็ยังคงถูกส่งผ่านลงสู่สมาชิกในสังคมรุ่นแล้วรุ่นเล่า ด้วยการนำเสนอให้ภาพของคนพิการปรากฏสู่สาธารณะในลักษณะที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้และเป็นภาระของผู้อื่นอยู่เสมอ สิ่งเหล่านี้จึงกลายเป็น “ภาพตัวแทน” ที่เข้าไปกลบเกลื่อนความหลากหลายใน

ตัวตนของคนพิการ และผลิตซ้ำให้ “ความไร้คุณค่า” ยังคงประทับอยู่บนเรือนร่างของคนพิการเรื่อยมา จนฝังรากลึกอยู่ในจิตใจสำคัญของผู้คนโดยไม่รู้ตัว

เมื่อ “ความไร้คุณค่า” ได้ถูกตอกย้ำให้ประทับอยู่บนเรือนร่างของคนพิการอย่างฝังแน่น นัยยะของสิ่งที่เกิดขึ้น จึงทำให้คนพิการต้องตกอยู่ในสภาพของมนุษย์ที่ไม่แตกต่างอะไรกับ “คนที่ตายทั้งเป็น” เพราะนอกจากจะไม่มีอิสระในการดำเนินชีวิตที่เป็นของตนเองแล้ว ในทุกทุกพื้นที่ที่ย่างก้าวเข้าไปวิถีชีวิตของเขายังถูกกำหนดให้เป็นไปตามคํางานของผู้อื่นอยู่เสมอ ดังเช่น ความรู้สึกเจ็บปวดภายในใจของมานพ (นามสมมติ) ที่ว่า “ตอนที่พ่อรับเราไปอยู่ด้วย เราคิดว่าเราอยากตาย เพราะชีวิตในวันหนึ่งๆ ของเรา เหมือนหมาตัวหนึ่งที่มีกิจกรรมให้ทำตามเวลา กินข้าวเวลานี้ อุ้มออกมานั่งหน้าบ้านเวลานี้ เข้าบ้านเวลานี้ นอนเวลานี้ ไม่เคยมีความคิดเป็นของตัวเองที่จะเสนอ ต้องอยู่แต่ในห้อง ... แล้วพ่อก็คงพูดรอกหูเราอยู่ทุกวันว่า ไอ้ตัวเวรกรรม ไอ้ถ่อย ไอ้เป่ พิกุลแล้วยังไม่เจียมอีก ไม่มีคำไหนให้เรารู้สึกดีเลย อย่างเวลาที่พ่อกับอาเล่นหอยแล้วไม่ถูก เขาก็จะหาว่าทำไมพิกุลแล้วไม่ทำให้พ่อรวย ทำไมทำให้พ่อให้หาเสีย ตัวขวยจริง ๆ หรือเวลาที่มีเพื่อนมาหาเขาที่บ้าน แล้วเพื่อนเขาเดินมาตรงประตูห้องเรา เขาก็จะรีบเอาม่านลง เพื่อที่จะไม่ให้เพื่อนเขาเห็นว่าเขามีนกพิการอยู่ในบ้าน ...” หากความเจ็บปวดของมานพจะส่งผ่านถึงนารี (นามสมมติ) เขาก็คงจะได้รับรู้ว่า ตนเองมิใช่มนุษย์เพียงคนเดียวที่ถูกรังเกียจจากคนที่รัก เพราะสำหรับนารีนอกจากเธอจะไม่เคยได้รับความรักจากพ่อแม่ ความพิการยังกลายเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เธอต้องถูกทอดทิ้งให้กลายเป็นเด็กเร่ร่อนที่ต้องเผชิญชีวิตอยู่เพียงลำพัง เกือบยี่สิบปีที่นารีเติบโตขึ้นในสถานสงเคราะห์โดยไม่เคยได้สัมผัสกับอ้อมกอดของพ่อแม่ และแม้ว่าใครหลายคนอาจมองว่าระดับสติปัญญาที่ถูกนิยามว่า “บกพร่องในทุกด้าน” ของนารี คงไม่อาจรับรู้ถึงความเจ็บปวดที่เกิดขึ้นกับชีวิตของตนเองได้ แต่ตลอดระยะเวลาที่เราพูดคุยกัน นารีได้บอกเล่าให้ผู้เขียนรับรู้ ว่า เธอเป็นมนุษย์ที่มีความรู้สึก มีความเจ็บปวด มีความใฝ่ฝัน และที่สำคัญเธอมีความปรารถนาที่จะสัมผัสกับความรักรักความอบอุ่นจากคนในครอบครัว และผู้คนที่อยู่รอบข้าง โดยไม่แตกต่างกับมนุษย์คนอื่นในสังคม

อย่างไรก็ตาม เมื่ออานุภาพของการให้ความหมายมิได้ถูกทำให้จำกัดขอบเขตของการกระทำ แต่เฉพาะมนุษย์ที่มีเรือนร่างไม่เป็นไปตามมาตรฐาน และเมื่อความรู้ได้ถูกทำให้กลายเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดความคิดและความสัมพันธ์ที่เรามีต่อคนรอบข้าง ทันทีที่ท้องจ่อม (นามสมมติ) ต้องถูกนิยามให้เรียกว่า เด็กออทิสติก (Autistic) ชีวิตของผู้หญิงคนหนึ่งก็ถูกทำให้เปลี่ยนไป “... ตอนเขาชวนกว่า เราเริ่มสงสัยว่าลูกเป็นอะไร ทำไมไม่พูด ไม่เล่นเหมือนเด็กคนอื่น ก็เลยตระเวนพาเขาไปหาหมอ ตอนที่รู้ว่าเขาเป็นแบบนี้ เราแอบร้องไห้ กลัวไปสารพัดแล้วแฟนก็ยังมาโทษว่าเป็นความผิดของเราที่ลูกต้องเป็นแบบนี้ตั้งแต่นั้นเขาก็ไม่เคยจับไม่เคยสนใจลูก ไม่เคยแม้แต่จะถามว่าลูกเป็นยังไง ... มีอยู่ช่วงหนึ่งที่เราคิดว่าเราไม่ไหวแล้ว เงินที่เก็บไว้ก็เริ่มร่อยหรอ งานที่ทำอยู่ก็ต้องเลิกเพราะไม่มีเวลาแฟนก็ไม่กลับบ้านเป็นเดือน ลูกก็ยังไมยอมพูด มันไม่มีอะไรที่บอกให้รู้เลยว่าเขาจะดีขึ้น ตอนนั้นก็คิดอยู่เหมือนกันว่าจะเอาयाให้ลูกให้ตัวเองกิน จะได้จับๆ กันไปสักที! แต่พอเห็นสายตาที่เขาจ้องมองเราก็เลยเปลี่ยนใจ ...” เกือบสิบปีที่เธอทุ่มเทเวลาทั้งหมดในการดูแลลูก เพียงเพื่อวาดหวังว่าเธอจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี แต่อาจเป็นเพราะโลกใบนี้ไม่เคยมีที่ว่างให้กับมนุษย์ซึ่งถูกนิยามว่า “ไม่เป็นที่ต้องการ” จึงไม่ใช่เรื่องง่ายที่เธอกับลูกจะใช้ชีวิตอยู่ในพื้นที่ทางสังคมได้อย่างเสมอภาค หลายครั้งที่เธอต้องตระเวนไปตามโรงพยาบาลต่างๆ เพียงเพื่อให้ลูกได้พูด ได้ติดต่อสื่อสารเพื่อบอกเล่าให้ใครต่อใครได้เข้าใจถึงความรู้สึกของตน หลายหนที่เธอต้องตระเวนไปตามโรงเรียนต่างๆ เพียงเพื่อจะได้พบใครสักคนที่เต็มใจจะรับลูกเข้าเรียน หรือหลายเวลาที่เธอต้องแบกความทุกข์ไว้เพียงลำพัง และแม้ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นจะสร้างความยากลำบากให้กับเธอเพียงใด แต่ก็ไม่อาจทำให้เธอเจ็บปวดทรมานได้มากเท่ากับสายตาและคำพูดในเชิงสมเพชของคนรอบข้างที่มีต่อลูกชายเธอ

พื้นที่ ตัวตน และสุนทรียะของการดำรงอยู่

ภายใต้เจตจำนงที่สร้างให้ “ความสมบูรณ์แบบของร่างกาย” กลายเป็นความปกติของสังคมจนลดทอนให้ความแตกต่างหลากหลายของมนุษย์ ต้องกลายเป็น

เป็นเพียงคุณลักษณะหนึ่งเดียวตามที่มีอำนาจเหนือกว่าต้องการ และท้ายที่สุดคุณค่าของความเป็นคนก็ถูกกำกับให้เป็นไปตามความต้องการของอำนาจอยู่เสมอ ดังนั้น แม้ว่าคนพิการจะสามารถสร้างความรู้ในการดำรงชีวิตอยู่บนโลกใบนี้ได้ อย่างมีสุนทรีย์เพียงใด แต่ก็คงไม่มีใครเคยใส่ใจหรือให้ความสำคัญกับความรู้เหล่านั้น เพราะมนุษย์มักถูกทำให้เชื่อว่า ความรู้ต้องอยู่ในรูปของศาสตร์ต่างๆ ซึ่งมีคำอธิบายในรูปของทฤษฎีที่มีลักษณะเฉพาะ ความรู้ต้องเป็นสิ่งที่ยากเกินกว่าที่คนนอกศาสตร์จะเข้าใจได้ ความรู้ต้องถูกกำหนดขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิชาการเท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนั้น ความรู้ซึ่งเกิดขึ้นจากความคิดความเชื่อในการดำรงชีวิต หรือความรู้ที่เกิดขึ้นจากคำถามและข้อสงสัยที่ปุถุชนธรรมดามีต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว จึงไม่เคยได้รับการสถาปนาให้เรียกว่า “ความรู้” จนไม่ได้รับการยกย่องที่จะนำมาใช้ในการอธิบายความเป็นไปของปรากฏการณ์ต่างๆ ในสังคม ด้วยเหตุนี้ ผู้คนส่วนใหญ่จึงถูกทำให้รับรู้และเข้าใจคนพิการจากชุดความหมายซึ่งจำกัดขอบเขตอยู่ภายใต้กรอบของความรู้ที่ถูกสร้างขึ้นจากเจตจำนงแห่งอำนาจแต่เพียงประการเดียว จนดูเหมือนว่าภาพลักษณ์ดังกล่าวเป็นสิ่งที่มั่นคง ถาวร และแปรเปลี่ยนไม่ได้

อย่างไรก็ตาม หากทุกย่างก้าวของชีวิต คือ การเรียนรู้ที่มีนัยยะต่อการสร้างสมความเป็นตัวตน ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล จึงมีลักษณะเฉพาะที่ทำให้มนุษย์มีประวัติศาสตร์เป็นของตนเอง จนสั่งสมเป็นความรู้ซึ่งทำให้หลุดพ้นจากการครอบงำของระบอบแห่งอำนาจ และสามารถสร้างสรรค์ตัวตนของตนเองได้ตามใจปรารถนา ในแง่นี้ คนพิการจึงสามารถกลับมาทบทวนเรื่องราวในประวัติศาสตร์แห่งชีวิตที่ “ถูกรังแก” “ถูกเยาะเย้ย” “ถูกปฏิเสธ” “ถูกซ่อนเร้น” “ถูกเวทนาสงสาร” “ถูกทำให้สำนึกในบาป” “ถูกทำให้สงบเสถียรเยือกเย็น” หรือแม้กระทั่ง “ถูกรังเกียจจากคนที่ตนเองรัก” และใช้ภาพสะท้อนดังกล่าวสร้างเป็นความรู้เพื่อทำให้ตระหนักว่า แท้ที่จริงแล้วสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับชีวิตของตนเอง เป็นเพียงผลผลิตของอำนาจ ซึ่งเกิดขึ้นโดยมิได้คำนึงถึงความหลากหลายในตัวตนของมนุษย์ เมื่อเป็นเช่นนั้น เขาจึงไม่จำเป็นต้องยอมจำนนต่อสิ่งที่อำนาจหยิบยื่นให้ แต่สามารถสนองตอบคำเรียกร้องภายในใจของตนเอง ด้วยการสร้างพลังแห่งตัวตนเพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนให้ชีวิตของตนเองมีความเข้มแข็ง มีความตั้งใจ และ

มีความมุ่งมั่นที่จะไปให้ถึงเป้าหมายที่ตนเองกำหนดไว้ เพื่อการดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นนายของตนเองอย่างแท้จริง

เรื่องราวที่ถ่ายทอดจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้น ในกระบวนการสร้างตัวตนของผู้พิการแต่ละคน ได้สะท้อนให้ผู้เขียนเข้าใจว่า สิ่งสำคัญที่จะทำให้ตัวตนของผู้พิการก่อกำเนิดขึ้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับแรงปรารถนาแห่งตัวตน (Desirable of Self) การตรวจสอบตนเอง (Self Examination) และการใช้ศิลปะในการดำรงอยู่ (Arts of Existence) ของเจ้าตัวเองแล้ว นัยยะสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะเอื้อให้ตัวตนของแต่ละคนก่อกำเนิดได้มากน้อยเพียงใดนั้น ยังขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างตัวเขากับผู้คนที่อยู่ล้อมรอบเขาแต่ละคน ว่าจะเป็นไปได้ในลักษณะที่สร้างสรรค์หรือยึดหยุ่นเพียงพอที่จะทำให้ผู้พิการแต่ละคนดำเนินไปสู่การสร้างตัวตนที่มีความเข้มแข็งต่อไปหรือไม่ เพราะที่ผ่านมาตัวตนของมนุษย์ที่ถูกจารึกในประวัติศาสตร์มักเป็นตัวตนของวีรบุรุษที่มีความเก่งกล้าสามารถ หรือหากมีการกล่าวถึงคนพิการก็จะกล่าวถึงตัวตนของคนพิการที่มีความสามารถเหมือนวีรบุรุษ นั่นคือ คนพิการจะต้องมีความสามารถหรือเก่งกล้ากว่าคนอื่น ๆ หลายร้อยเท่า จึงมีคนพิการน้อยคนนักที่จะเป็นเช่นนั้นได้ ในแง่นี้ เราจึงถูกทำให้หลงลืมประวัติศาสตร์ชีวิตของผู้พิการซึ่งเป็นปฏิกวนกรรมตา และหลงลืมความรู้ที่สร้างขึ้นจากคนเหล่านี้ จนทำให้มองไม่เห็นว่าเขาถูกกีดกัน ถูกปิดกั้น และถูกทำให้ไม่มีตัวตนในสังคมได้อย่างไร?

ดังนั้น หากเพียงมนุษย์จะเข้าใจว่า “ตัวตน” ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นจากความเหมือนหรือต่างจากใคร แต่ “ตัวตน” เป็นเพียงภาพสะท้อนที่เกิดขึ้นจากความเข้าใจ (Self Reflexivity) ของผู้สร้างสรรค์แต่ละคน ซึ่งใช้ชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อม ค่านิยม ความคิด และได้รับความบอบช้ำจากการกระทำของวาทกรรมที่ไม่เท่ากัน รวมถึงมีความฝัน ความหวัง และความต้องการที่แตกต่างกัน เมื่อเป็นเช่นนี้ การสร้างตัวตนของมนุษย์จึงไม่อาจกำหนดให้เป็นไปในแบบฉบับเดียวกันได้ เพราะการตีความของมนุษย์ต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในประสบการณ์ชีวิตของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ดังนั้น แค่เพียงสายตาและคำพูดที่เราแสดงออกต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเอง แม้จะตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ แต่ก็อาจผลักไล่ให้ชีวิตของใครหลายคนต้องจมอยู่กับความทุกข์ทรมานหรือจุดประกายให้ก้าวเดินต่อไปบนพื้นที่แห่งนั้นด้วยความภาคภูมิใจก็เป็นไปได้

สำหรับโกลม ครรชิต นฤมล และเสาวภา (นามสมมติ) ตัวต่อนั้นหลากหลายของแต่ละคนก่อกำเนิดขึ้นจากความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งแม้ว่าแต่ละครอบครัวจะมีทางเลือกในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน แต่จุดร่วมซึ่งทำให้สุนทรีย์ะภายใต้การใช้ชีวิตในโลกมืดของโกลม ครรชิต นฤมล และการใช้ชีวิตบนรถเข็นของเสาวภา กับสมาชิกทุกคนในครอบครัวยังคงเป็นไปอย่างเสมอภาค นั่นเป็นเพราะต้นทุนที่เกิดจากความสัมพันธ์ภายในบ้าน ไม่เคยลดทอนให้ความเป็นมนุษย์ของแต่ละคนดุด้อยค่าลงไปกว่าสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัว ตรงกันข้ามโลกภายในบ้านกลับมีส่วนในการบ่มเพาะให้แต่ละคน เกิดความเชื่อมั่นในคุณค่าของตนเองมาโดยตลอด ซึ่งแม้ว่าการใช้ชีวิตในโลกภายนอกอาจเต็มไปด้วยการจับจ้องจากสายตาของผู้อื่น แต่ความสัมพันธ์ที่ถักทอขึ้นอย่างเสมอภาคจากสมาชิกภายในครอบครัว ก็กลบกลายเป็นเกราะป้องกันที่แข็งแกร่ง ซึ่งทำให้ตัวตนของแต่ละคนสามารถต้านทานต่อแรงเสียดทานของสังคมและดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข ดังนั้นแม้ว่าโกลม ครรชิต นฤมล และเสาวภา อาจไม่ได้ทำในทุกสิ่งเหมือนที่ทุกคนในครอบครัวได้ทำ แต่การที่รับรู้ในทุกอย่างเหมือนที่ทุกคนในครอบครัวได้รับรู้ข้อมูลเหล่านั้นจึงเป็นเสมือนความรู้ที่มีนัยยะต่อการดำรงอยู่ของแต่ละคน เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้เขากลายเป็นผู้สร้างทางเลือกในการดำเนินชีวิตด้วยตนเอง และแม้ว่าทางเลือกดังกล่าวอาจไม่ใช่เส้นทางที่เป็นไปตามความคาดหวังของคนส่วนใหญ่ในสังคม แต่ทางเลือกเหล่านั้นก็เป็นพื้นที่ซึ่งทำให้ตัวตนของเขา แต่ละคนสามารถโลดแล่นอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่าและมีศักดิ์ศรีที่ไม่แตกต่างกับคนทั่วไป

แม้ว่าความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในบ้านจะมีนัยสำคัญต่อการก่อกำเนิดตัวตนของมนุษย์ แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่า “ครอบครัว” จะกลายเป็นพื้นที่ที่ทำให้มนุษย์ทุกคนสามารถก่อกำเนิดตัวตนของตนเองได้เสมอไป!!! เพราะสำหรับมาณพ เขาจำความรู้สึกในวันแรกนับตั้งแต่เดินเข้าสู่พื้นที่ในบ้านพ่อได้อย่างไม่เคยลืมเลือน “ไอ้ตัวซวย ไอ้ง่อย ไอ้เป่ ทำไมไม่ตายสักที อยู่ให้เป็นภาระคนอื่น” คำพูดเหล่านั้นยังคงดังก้องอยู่ในความคิดคำนึงของเขาตลอดมา คงไม่มีใครเคยรับรู้ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในแต่ละวันของชีวิตมาณพจะดำเนินไปเช่นใด คงไม่มีใครเคยมองเห็นว่าภาพลักษณ์ที่เรามักเชื่อกันว่าเป็นไปโดยธรรมชาติ จะเข้าไปกระทำต่อตัวตนของ

เขาจนบอบช้ำไปเท่าไร และคงไม่มีใครเคยใส่ใจที่จะตอบคำถามซึ่งติดค้างอยู่ในใจ เขาตลอดมาว่า “ที่พ่อทำกับเราแบบนี้ เพราะพ่อไม่เคยรัก ไม่เคยต้องการเรา หรือเป็นเพราะเราเกิดมาเป็นคนพิการ?” สำหรับदनัย (นามสมมติ) แม้ว่าเขาจะไม่ได้พิการแต่กำเนิด และแม้ว่าก่อนหน้านี้โลกภายในบ้านจะเป็นพื้นที่ที่ทำให้ตัวตนของเขาแจ่มชัดอยู่เสมอ เพราะเขาคือลูกชายคนเดียวที่เป็นความหวังในการสานต่อกิจการของครอบครัวหากเรียนจบในสาขาวิศวกรรมเครื่องยนต์ แต่ในทันทีที่เขาประสบอุบัติเหตุจนต้องถูกประทับทราให้กลายเป็นคนพิการ พื้นที่ภายในบ้านก็กลับกลายเป็นโลกที่ทำให้ตัวตนของเขาต้องดับวูบลง เกือบห้าปีที่दनัยต้องใช้ชีวิตนั่งๆ นอนๆ อยู่กับบ้านไปวันๆ เพราะแม่ไม่เคยสนับสนุนให้ทำอะไรที่มากกว่านี้ คำพูดที่มักได้ยินอยู่เสมอว่า “อยู่เฉยๆ ดีกว่า นอนอยู่เฉยๆ ดีแล้ว” และบางครั้งหากเขาต่อต้าน คือรี้น หรือไม่ยอมเชื่อฟัง แม่ก็มักจะพูดแรงๆ ว่า “ไอ้ถ้อยบังอะไรบ้าง พิกการแล้วอยู่บ้านไป” ในเวลานั้นदनัยจึงได้แต่คิดว่า การอยู่บ้านเดียวกัน การเห็นหน้ากันทุกวัน หรือการที่แม่จ้างคนมาดูแลเรื่องกิจวัตรประจำวันให้กับเขา สิ่งเหล่านี้ไม่อาจทำให้แม่ก้าวเข้ามาอยู่ในโลกของเขาได้เลย เพราะแม่ไม่เคยรับรู้ว่าการกินข้าวได้เอง ใส่เสื้อผ้าได้เอง ขยับแขนขาหรือเขยื้อนร่างกายได้เอง อาจเป็นเพียงเรื่องธรรมดาที่คนทั่วไปมองข้าม แต่การได้ทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองก็กลับเป็นพลังขับเคลื่อนที่ยิ่งใหญ่สำหรับเขา เพราะกำลังใจที่ได้จากสิ่งเหล่านั้นอาจเป็นต้นทางที่ช่วยกอบกู้ความเชื่อมั่นในตัวตนของเขาให้คืนกลับมา

หากเพียงภาพสะท้อนจากความเจ็บปวดของผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์แต่ละคน จะทำให้เรามองเห็นว่า เมื่อโลกในรั้วบ้านไม่ใช่พื้นที่ที่จะทำให้ตัวตนของมนุษย์ทุกคนก่อกำเนิดขึ้น การจะใช้ความรักความเข้าใจของคนในครอบครัวเป็นรากฐานในการสร้างสังคมที่มีคุณค่าแต่เพียงประการเดียว จึงอาจไม่เพียงพอที่จะทำให้ทุกชีวิตบนโลกใบนี้ดำรงอยู่ร่วมกันได้อย่างมีศักดิ์ศรี เพราะภาพลักษณ์ที่ถูกสร้างและฝังรากลึกมาอย่างยาวนาน ได้ตอกย้ำให้สังคมไม่อาจจินตนาการถึงภาพคนพิการที่หลากหลายไปกว่าสิ่งที่อำนาจกำหนดให้ ซึ่งหากไม่มีใครเข้าไปร่วมกันสร้างความสัมพันธ์ที่เสมอภาค ดนัย มาณพ และผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์อีกหลายคน ก็คงไม่อาจปลดปล่อยร่างกายตนเองให้เป็นอิสระจากพันธนาการของ

อำนาจได้สำเร็จ อย่างไรก็ตาม หากมนุษย์ยังคงต้องใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางสังคมที่ยกย่องให้ความคิดในเรื่องประสิทธิภาพขึ้นมาเป็นใหญ่เหนือความคิดในเรื่องอื่นๆ แค่เพียงความสัมพันธ์ที่เสมอภาคของผู้คนรอบข้าง จึงไม่อาจเพียงพอที่จะทำให้สุนทรียะแห่งตัวตนของผู้พิการแต่ละคนดำรงอยู่อย่างยั่งยืน เพราะคงไม่ใช่เรื่องง่ายที่ใครสักคนจะปฏิเสธความคิดเดิมที่มีต่อคนพิการ แต่หากถามว่าทำไมเจ้าอาวาสในวัดแห่งหนึ่งจึงอนุญาตให้ภริยาคบหา? ทำไมภรรยาเจ้าของโรงสีจึงเชื่อมั่นว่าขานาญจะแบกข้าวสารได้? ทำไมเพื่อนข้างบ้านจึงเป็นธุระติดต่อนหาการให้ทุนนม และทำไมใครอีกหลายคนจึงพร้อมที่จะเป็นเพื่อนร่วมทางกับผู้พิการแต่ละคน? แต่แล้วคำตอบที่ได้รับ อย่างเช่น “คนพิการมันก็คือคนคนหนึ่งนั่นแหละ แต่พอมีก้าวว่าพิการมาต่อท้าย เขาก็เลวดูแย่กว่าคนอื่น” หรือ “การครบหรือไม่ครบสามสิบสองไม่ได้สำคัญไปกว่าความตั้งใจที่จะมาบวช” หรือ “เราเชื่อในความดีของคนมากกว่าความพิการหรือไม่พิการ” ก็ทำให้ผู้เขียนได้เข้าใจว่า แม้จะเป็นเรื่องยากที่จะคิดสวนทางกับค่านิยมหรือทำลายต่อบรรทัดฐานของสังคม แต่เพราะผู้คนที่อยู่รอบข้างผู้พิการแต่ละคนยังคงตระหนักถึง “จริยธรรมแห่งการดำรงอยู่” สิ่งที่ยากก็กลับกลายเป็นวิถีทางที่มนุษย์ควรกระทำ

เมื่อเป็นเช่นนี้ การสร้างพื้นที่ทางสังคมของคนพิการจึงไม่อาจถูกจำกัดขอบเขตให้อยู่เพียงแค่การสร้างสถานสงเคราะห์ สถานศึกษาพิเศษ สถานฟื้นฟูสมรรถภาพ หรือสถานฝึกอาชีพ เพราะความหลากหลายในตัวตนของมนุษย์ไม่อาจถูกกำกับให้เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกันได้ ดังนั้น หากเพียงเราจะเข้าใจว่า สังคมก็คือสิ่งที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ การที่ใครสักคนหนึ่งจะต้องถูกทำให้ตกอยู่ในสภาพที่โดดเดี่ยว หรือปราศจากความเท่าเทียมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น คนคนนั้นก็คงไม่อาจดำรงชีวิตอยู่ได้ และหากเพียงเราจะเข้าใจต่อว่า แท้ที่จริงแล้วสุนทรียะในการดำรงอยู่อาจไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นเพราะมนุษย์ได้ครอบครองวัตถุเงินทอง ได้เข้าถึงระบบการศึกษา ได้รับการดูแลด้านสุขภาพ ได้ดำรงตำแหน่งที่มีเกียรติ หรือได้มีหน้าที่ทางสังคมที่เหมือนกัน หากแต่เกิดขึ้นเพราะมนุษย์ได้มีพื้นที่ในการแสดงตัวตนตามความปรารถนาของตนเองอย่างเสมอภาค ในแง่นี้ มนุษย์ทุกคนจึงมีพลังอำนาจในการสร้างพื้นที่ทางสังคมให้กับคนรอบข้างอยู่เสมอ เพราะ

เราสามารถเข้าถึงประสบการณ์ชีวิตของผู้อื่นได้ และการเข้าถึงเรื่องดังกล่าวก็จะทำให้เราเข้าใจความปรารถนาแห่งตัวตนของเขอย่างแท้จริง จนท้ายที่สุดความเข้าใจดังกล่าว ก็จะนำไปสู่การกำหนดกฎเกณฑ์และรูปแบบการใช้ชีวิตที่เป็นของตนเองอย่างอิสระ ในแง่มุมที่หลากหลาย ภายใต้สภาวะการณ์ที่เอื้อให้อำนาจแห่งตัวตนของสมาชิกทุกคนในสังคมของตนเองทำงานได้อย่างเสมอภาค และหากเป็นไปได้เช่นนั้น สังคมมนุษย์ก็จะกลายเป็นสังคมของความแตกต่างหลากหลาย ซึ่งไม่ได้มีความหมายเพียงแค่การที่คนพิการจะสามารถเปิดพื้นที่แห่งตัวตนของตนเองขึ้นมาได้เท่านั้น แต่มีความหมายรวมถึงการที่มนุษย์ทุกคนจะสามารถเปิดพื้นที่แห่งตัวตนของตนเองขึ้นมาได้ด้วยเช่นกัน

บทสรุปสู่การสร้างความสำเร็จในความเป็มนุษย์

บทเรียนทางความคิดจากการทำปริญญานิพนธ์ ทำให้ผู้เขียนตระหนักว่าการก้าวข้ามสู่สุนทรียะแห่งตัวตนของคนพิการ จะเกิดขึ้นก็ด้วยการปรับเปลี่ยนปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ที่มีต่อคนรอบข้าง เพราะสุนทรียะของมนุษย์ มิได้ถูกทำให้ออกตัวขึ้นจากการสร้างตัวตนที่เป็นไปตามความคาดหวังของผู้อื่น หากแต่ก่อตัวขึ้นจากการที่มนุษย์ได้กลับมาอยู่ในฐานะที่เป็น “องค์ประธาน” ในการสร้างความหมายให้กับการกระทำของตนเองและมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับการสร้างตัวตนของตนเองในความสัมพันธ์กับสิ่งอื่นได้อย่างอิสระ ตัวตนของมนุษย์จึงไม่ใช่แค่เพียงการยอมรับและทำความเข้าใจตามความรู้กระแสหลัก แต่มีความหลากหลายไปตามความหมายและความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง เพราะภายใต้ปฏิสัมพันธ์ในโลกทางสังคมที่มนุษย์แต่ละคนใช้ชีวิตอยู่ มนุษย์ไม่จำเป็นต้องยอมรับการกระทำจากชุดความรู้กระแสหลัก แต่สามารถนิยามตัวตน สามารถต่อรองความหมาย สามารถกำหนดความจริง และสามารถปรับเปลี่ยนตนเองในความสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ ได้ตลอดเวลา หากคิดว่ามันไม่มีความเหมาะสมกับตนเองอีกต่อไป อย่างไรก็ตาม เมื่อข้อจำกัดในการสร้างตัวตนของมนุษย์ยังคงถูกบงการอยู่ภายใต้การควบคุมของอำนาจแค่การรู้เท่าทันของผู้พิการและกลับมาสร้างตัวตนเพื่อต่อต้านการกระทำของอำนาจ

จึงไม่อาจเพียงพอที่จะทำให้สุนทรียะแห่งตัวตนของผู้พิการเท่าเทียมกับผู้อื่นได้ เพราะหากผู้คนในสังคม ยังไม่พยายามทำความเข้าใจผู้พิการจากตำแหน่งหน้าที่ที่เขาแต่ละคนใช้ชีวิตอยู่ และไม่พยายามเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับเขาภายใต้ชุดความรู้ซึ่งเกิดขึ้นจากการสร้างร่วมกันของทั้งสองฝ่าย เราก็คงไม่อาจมองเห็นว่า อะไร? คือ สิ่งที่ทำให้ภาพลักษณ์ของผู้พิการต้องถูกจำกัดขอบเขตอยู่เพียงแค่ว่า “ความน่าเวทนาสงสาร” หรือ “การไร้ความสามารถ” แต่เพียงเท่านั้น

ที่ผ่านมาความรู้ภายใต้กระบวนทัศน์ ซึ่งมีเป้าหมายในการอธิบาย ควบคุม และคาดทำนายความเป็นไปของสรรพสิ่งได้ถูกยกย่องให้ขึ้นมาเป็นใหญ่ในการผูกขาดความคิด จนทำให้บริบทและประสบการณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อวิถีในการดำรงอยู่ของมนุษย์ต้องถูกมองข้ามและถูกตัดออกไปจากกระบวนการสร้างความรู้เมื่อเป็นเช่นนั้น เราจึงไม่อาจตัดสินคุณค่าของคนพิการไปตามความหมายที่ถูกสร้างขึ้นจากความรู้เพียงแบบเดียวได้ เพราะแม้ว่าความรู้ดังกล่าว จะทำให้มนุษย์เชื่อมั่นในผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรม แต่ความรู้ในลักษณะการเช่นนี้ ก็ถูกทำให้แผ่กระจายไปด้วยการครอบครองอำนาจ มนุษย์จึงถูกทำให้มองเห็นสรรพสิ่งอยู่ภายใต้อุปถัมภ์ของตนเอง จนทำให้มองไม่เห็นว่ ความรู้ที่ตนเองยึดมั่นอยู่นั้นจะถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการบั่นทอนความเป็นมนุษย์ของผู้อื่นได้อย่างไร? แต่การได้เข้าไปรับรู้ความคิดและความปรารถนาของผู้พิการแต่ละคน ก็ทำให้ผู้เขียนเข้าใจว่า สิ่งสำคัญที่จะทำให้ความรู้กลายเป็นสิ่งที่ช่วยกอบกู้ความเป็นมนุษย์ของใครหลายคนที่ถูกทำให้สูญเสียไปได้คืนกลับมา นั่นก็คือ การสร้างนิยามความหมายของสิ่งที่เรียกว่า “ความรู้” จะต้องก้าวข้ามพ้นจากการกำหนดขอบเขตให้อยู่แต่เพียงในกรอบของ “ทฤษฎี” และครอบคลุมรวมถึงสิ่งที่เชื่อมโยงกับ “บริบทและประสบการณ์” ของชีวิตมนุษย์อย่างแนบแน่น เพื่อเปิดพื้นที่ให้ผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ได้เข้ามามีส่วนในการกำหนดความหมาย และสร้างความรู้เกี่ยวกับตนเองให้เกิดขึ้นมาในสังคม จนท้ายที่สุดการรับรู้ความจริงดังกล่าว ก็จะทำให้มนุษย์ตระหนักว่า หัวใจสำคัญของสร้างความเสมอภาคในความเป็นมนุษย์ จะเกิดขึ้นก็ด้วยความร่วมมือของมนุษย์ในการสร้างความหลากหลายในพื้นที่ เพื่อเอื้อให้อำนาจแห่งตัวตนของมนุษย์แต่ละคนทำงานได้อย่างเท่าเทียมกันนั่นเอง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- คณะกรรมการการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎร และสถาบันพระปกเกล้า. 2546. รายงานสมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง สิทธิมนุษยชนของคนพิการ ครั้งที่ 2 : 26 พฤศจิกายน 2545. กรุงเทพฯ : เอ.พี. กราฟิคดีไซน์ และการพิมพ์.
- พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ. 2534. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 108 ตอนที่ 205. วันที่ 25 พฤศจิกายน 2434. หน้า 1 - 7.
- เสรี พงศ์พิศ และคณะ. 2524. คนในทรรศนะของพุทธศาสนา อิสลาม และคริสต์ศาสนา. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- อรรยา โกมลกาญจน. 2515. ประวัติศาสตร์กรีกโรมัน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง.

ภาษาอังกฤษ

- Aldridge, J. 1993. "The Textual disembodiment of Knowledge in Research Account Writing" *Sociology*. 27, 1 : 53 - 66.
- Depoy ,Elizabeth and Gilson, Stephen French. 2004 . **Rethinking disability : Principle for Professional and Social change**. Canada : Thomson Learning Academic Resource Center.
- Dutton, K. 1996. **The Perfectable Body**. London : Cassell.
- Fairclough, Norman. 1992. **Discourse and Social Change**. Cambridge : Polity Press.
- Foucault, Michel. 1979. **Discipline and Punish : The Birth of the Prison**. New York : Vintage Books.
- Foucault, Michel. 1988. **Madness and Civilization : A History of Insanity in the age of Reason**. New York : Vintage Books.

- Garland, R.R.J. 1995. **The Eye of the Beholder : Deformity and Disability in the Graeco-Roman World.** Ithaca NY : Cornell University Press.
- Rabinow, Paul. 1984. **The Foucault Reader.** New York : Pantheon Books.
- Roberts, Brain. 2002. **Biographical Research.** Great Britain : Biddles Ltd., Guildford And King Lynn.
- Shakespeare, Tom. (1996). “Disability, Identity and Difference.” In Colin Barnes and Geof Mercer, eds. **Exploring the Divide.** Leeds : The Disability Press, pp.94 – 113.
- Stiker, Henri-Jacques. 1999. **A History of Disability.** Translated by William Sayers. The United States of America : The University of Michigan Press.
- Swain, John and Cameron, Colin. 1999. “Unless Otherwise Stated : Discourses of Labelling and Identity in Coming Out” In Mairian Corker and Sally French, eds. **Disability Discourse.** Buckingham, Philadelphia : Open University Press, pp.68 – 78.
- Tajfel, H. 1981. **Human Groups and Social Categories.** Cambridge : Cambridge University Press.
- Tremain, Shelley. 2002. “On The Subject of Impairment.” In Mairian Corker and Tom Shakespear, eds. **Disability/ Posmodernity : Embodying Disability Theory.** London : Continuum, pp.32 – 47.